

SVEUČILIŠTE U RIJECI
EKONOMSKI FAKULTET

RAČUNOVODSTVO OBVEZA

Završni rad

Predmet: Računovodstvo malih i srednjih poduzeća

Mentor: Vašiček Davor, dr.

Student: Daria Maravić

Studijski smjer: financije i računovodstvo

JMBAG: 0081109615

Rijeka, 06.07.2011.godine

SADRŽAJ

1.Uvod.....	3
2.Obveza kao pravna kategorija	4
2.1. Ugovorna obveza	5
2.2. Izvanugovorna obveza.....	6
3. Obveza kao računovodstvena kategorija	7
3.1. Priznavanje.....	11
3.2. Mjerenje	12
3.3. Prestanak priznavanja.....	12
3.4. Objavljivanje.....	12
4. Obveze prema zaposlenima	13
4.1. Obračun doprinosa za obvezna osiguranja.....	14
4.2. Obračun poreza na dohodak.....	15
4.2.1. Dohodak od nesamostalnog rada	16
4.2.2. Dohodak od samostalnog rada	20
5. Ostale porezne obveze	20
5.1. Obveze za porez na dobit	20
5.1.1. Stalne razlike	21
5.1.2. Privremene razlike	22
5.2. Obveze za porez na dodanu vrijednost	23
6. Ostale obveze poduzeća.....	24
7. Računovodstvo obveza u poduzeću „Grenko d.o.o.“	27
8. Zaključak	30
Literatura.....	31

POPIS TABLICA

PRILOZI

IZJAVA

1. UVOD

Tema ovog završnog rada je računovodstvo obveza. Teorijski pristup temi upotpunjen je i prikazom konkretnog ustroja obveza poduzeća „Grenko d.o.o.“. Presudna stvar za izbor upravo ove teme je današnja globalna situacija koja ukazuje da je došlo do raznih inflatornih kretanja u svijetu uslijed krize. Upravo je takva situacija bila temelj za odluku o ovoj temi.

Poznato je da obveze čine bitnu stavku u poslovanju poduzeća, a naravno i već odavno svima poznata formula da je imovina jednaka sumi kapitala i obveza, to vjerodostojno dokazuje.

Obveza zahtijeva ispunjenje u određenom vremenu, kao što i označava dužnost odnosno odgovornost da se nešto obavi u određenom vremenu, bez obzira o kakvoj se obvezi radi. Informacije o obvezama nam pomažu da sagledamo kakav je bonitet poduzeća i nisu važne samo zaposlenicima poduzeća već i vlasnicima, menadžerima, bankama, investitorima i ostalima.

Cilj ovoga rada je objasniti pojam obveza te veću pozornost obratiti na najvažnije skupine obveza malih i srednjih poduzeća.

Rad se sastoji od osam dijelova odnosno poglavlja.

U prvom dijelu, uvodu, nastoji se objasniti razlog odabira teme i daje se kratki prikaz sadržaja.

U drugom dijelu pod naslovom, *Obveze kao pravna kategorija*, pojašnjavaju se obveze s pravnog aspekta te njihove najznačajnije vrste.

Treći dio, *Obveze kao računovodstvena kategorija*, sadrži materiju relevantnu za priznavanje, mjerenje, prestanak priznavanja i objavljivanje obveza, te podjelu obveza s računovodstvenog aspekta.

U četvrtom i petom dijelu, podrobnije se razrađuje tematika obveza prema zaposlenima i poreznih obveza, dok u šestoj točki razrada ostalih obveza.

U sedmom dijelu se više pozornosti usmjerava na poslovanje poduzeća „Grenko d.o.o.“.

Osmo poglavlje, zaključak, predstavlja povezivanje prethodnih točaka uz komentar.

2. OBVEZA KAO PRAVNA KATEGORIJA

Najbrojniji i najvažniji pravni temelj obveznih odnosa jest ugovor, tj. sukladna izjava volje ugovorenih strana (ugovorene obveze). No, obveze mogu nastati na temelju određenih činjenica uz koje pravo veže nastanak obveznog odnosa bez obzira na volju strana, npr. kad netko obavlja neki posao za drugoga bez naloga, kad netko drugom uzrokuje štetu, a da nisu bili u ugovornom odnosu i sl. To su izvanugovorne obveze.

Obvezno pravo je skup pravnih normi kojima se uređuju obvezni odnosi. U obveznim odnosima ili obvezno pravnom ugovoru jedna je strana (vjerovnik) ovlaštena da od druge zahtijeva strane (dužnika) da joj preda neku stvar, da joj nešto učini, da propusti nešto na što bi inače imala pravo, odnosno da trpi nešto što ne bi morala.¹

Tražbina je obveznim pravom zaštićen zahtjev vjerovnika da mu dužnik učini određenu činidbu, a dugovanje je obveza dužnika da vjerovniku ispuni dužnu činidbu.

Obvezno pravno ne uređuje sve moguće obvezne odnose, nego samo one koji se stvaraju u procesu razmjene dobara i usluga, dakle u procesu prometa.

Obvezno pravo se dijeli na opći i posebni dio. Opći dio, osim načela, obuhvaća sve temeljne institute koji su zajednički i primjenjuju se na sve ugovorne, a dijelom i na izvanugovorne obveze. Posebni dio sadržava pojedine vrste ugovora koji su se u prometu tipizirali (ugovor o prodaju, ugovor o kreditu, itd.)

Objekt obveznog odnosa je činidba, a to je svaka pozitivna ili negativna ljudska radnja koju je dužnik na temelju obvezatnog odnosa dužan ispuniti vjerovniku.²

Obvezni odnosi su relativni što znači da oni djeluju samo između strana koje se u obveznom odnosu i bilo kakva obveza od trećih se ne može tražiti. Obvezni odnosi su dispozitivni, što znači da strane same određuju hoće li u koje će obvezne odnose ulaziti. U nastavku će se razraditi kategorije ugovorne i izvanugovorne obveze, te njihove kategorije.

¹ Gorenec, V., Frančić, D.: Osnove trgovačkog prava, šk, Zagreb 2006. God., str 132.

² Ibidem

2.1. Ugovorne obveze

Karakteristika obveznih odnosa je da oni u određenom trenutku nastaju, mijenjaju se i prestaju.

Kao što je već napomenuto obvezni odnos nastaje sklapanjem ugovora između ugovorenih stranaka. U trgovačkom pravu svaka je strana ujedno i dužnik i vjerovnik te ima tražbinu i dugovanje prema svom suugovaraču.

Ugovor je sklopljen tek kada se prema van izrazi unutarnja volja koje treba odgovarati očitovanju učinjenom prema van.³

Zbog nesklada između volje i očitovanja dolazi do pojave mana volje. One mogu biti očitovane kroz svjesni i nesvjesni nesklad volje i očitovanja. Svjesni nesklad nastaje kada strana svjesno, s nakanom očituje nešto što zapravo neće, a nesvjestan nesklad nastaje kada očitovanje odgovara volji, ali je volja stvorena na pogrešan način.

Dakako ugovor je sklopljen kad su se ugovorene strane suglasile o njegovim bitnim sastojcima. Da bi ugovor mogao biti sklopljen jedna strana mora dati ponudu za njegovo sklapanje.

Ponuda je prijedlog za sklapanje ugovora što ga, redovito, jedna fizička ili pravna osoba upućuje drugoj određenoj osobi. Druga osoba prihvća ponudu.⁴

Prihvat ponude je očitovanje volje ponuđenika o tome da prihvća ponudu, osobno ili preko zakonskog ili ugovornog zastupnika. Prihvat mora u svemu biti u skladu s ponudom.⁵

Trenutak sklapanja ugovora je vrlo važan zato što je upravo tada nastao ugovor i međusobne obveze ugovorenih strana.

Prilikom sklapanja ugovora strane vrlo često ugovaraju posebne institute kojima se pojačava sigurnost ispunjenja dužnikove obveze. Sredstva pojačanja ugovora primjenjuju se u nekom ugovoru uvijek kada su ih strane izričito ugovorile(npr. jamstvo, ugovorna kazna), a rjeđe se njihova primjena određuje propisom (zatezne kamate kod zajma kad se radi o trgovačkim ugovorima, penali i sl.)

³ Gorenec, V., Frančić, D.: Osnove trgovačkog prava, šk, Zagreb 2006.god. str.136

⁴ Gorenec, V., Frančić, D.: Osnove trgovačkog prava, šk, Zagreb 2006.god. str. 141

⁵ Ibidem

U svakom obveznom pravnom odnosu tijekom njegovog trajanja mogu nastati neke promjene, iako se obveznom pravni odnos, u načelu, brzo konzumira. Promjene mogu nastati kako glede subjekata tako i glede sadržaja obveza. Promjena subjekata ne utječe na identitet obveznom pravnog odnosa; on ostaje onakav kakav je bio prije promjena. Promjene sadržaja obveznog odnosa mogu uzrokovati promjene identiteta tog odnosa ako zadiru u glavnu činidbu ili i pravnu osnovu.

Kako je za nastanak obveznog odnosa potrebno ostvarenje određenih činjenica, tako je i za njegov prestanak potrebno da se dogode određene činjenice.

Obveznom pravni odnos prestaje kad dužnik ispuní dužnu činidbu, kada postoji mogućnost neispunjenja ugovora, kao i u drugim zakonom određenim slučajevima npr. prijeboju, otpustu duga, obnovi, sjedinjenju, proteku vremena i otkazu te smrti dužnika ili vjerovnika.

Prestanak obveznom pravnog odnosa može nastati voljom ugovorenih strana (ispunjenje, prijeboj, otpust duga, sjedinjenje), ali i zbog činjenica koje ne ovise o volji strana (nemogućnost ispunjenja, protek vremena, smrt).

Prestankom glavne obveze prestaju i sporedna prava poput jamstva, zaloga, kamata, troškova i sl.

Razne vrste ugovora koje postoje na tržištu su: ugovor o kupoprodaji, ugovor o zamjeni, ugovor o trgovačkom zastupanju, ugovor o komisiji, ugovor o djelu, ugovor o posredovanju i dr.

2.2. Izvanugovorne obveze

Izvanugovorne obveze nastaju na temelju pravnih činjenica ili stanja na koje pravo veže postanak obveznog odnosa bez obzira na volju stranaka. Za nastanak izvanugovornih obveza nije potrebno sukladno očitovanje volje stranaka kao kod ugovora. Naprotiv, one nastaju bez volje vjerovnika odnosno dužnika.⁶ Razlikuju se od ugovornih obveza, ali i međusobno po nastanku, sadržaju, pravnim učincima i značenju u prometu. Iako ove obveze ne nastaju sulasnom voljom sudionika, njihova prava i obveze uređeni su zakonom, ali su i te zakonske odredbe pretežno dispozitivne naravi.

Prema ZOO-u postoje ove izvanugovorne obveze:

⁶ Gorenec, V., Frančić, D.: Osnove trgovačkog prava, šk, Zagreb 2006.god., str. 161.

- ❖ Prouzročenje štete
- ❖ Stjecanje bez osnove
- ❖ Poslovodstvo bez naloga
- ❖ Javno obećanje nagrade
- ❖ Izdavanje vrijednosnih papira

U imovinsko pravnim odnosima subjekti svojom aktivnim ili pasivnim radnjama mogu neovlašteno smanjiti imovinu drugih subjekata, nanijeti im fizičku bol itd.

Prouzročenje štete drugom pravno se izražava tako da takve radnje postaju izvori nastanka obveznog pravnog odnosa koji se zove odgovornost za štetu.

Odgovornost za štetu je obvezni pravni odnos na temelju kojega počinitelj ima obvezu naknaditi štetu oštećenom, a on je ovlašten da zahtijeva naknadu štete. Iz ovoga proizlazi zaključak da su subjekti odnosa odgovornosti štetnik i obeštećenik. Šteta može biti imovinska ili neimovinska.⁷

Imovinska šteta odražava se na imovini oštećenog i može se javljati u dva oblika, to je obična šteta i izmakla korist. Obična šteta nastaje uslijed umanjenja imovine oštećenog, dok izmakla korist nastaje kao posljedica sprečavanja povećanja imovine oštećenog.

Drugi oblik izvanugovornih obveza je stjecanje bez osnove. To je slučaj kada jedna osoba stekne imovinu na račun druge bez pravnog temelja odnosno na temelju nekog ugovora.

Poslovodstvo bez naloga je izvanugovorni obvezni odnos koji nastaje kad se netko nepozvan i bez naloga miješa u poslove druge osobe, obavljajući ih za tuđi račun.⁸

Javno obećanje nagrade je javnim oglasom izjavljena volja kojom se izdavatelj obvezuje da će dati nagradu onomu tko ispuni određenu radnju, postigne neki uspjeh, nađe se u određenoj situaciji ili ispuni nešto drugo uz neki drugi uvjet.

3. OBVEZE KAO RAČUNOVODSTVENA KATEGORIJA

Obveze se mogu definirati kao dugovi ili zaduženja koja su nastala u transakcijama ili događajima u prošlosti i zahtijevaju namirenje u budućnosti. Dakle, obvezom se

⁷ Ibidem

⁸ Ibidem

poduzeće sada obvezuje da će se u budućnosti odreći resursa. Obveze proizlaze iz transakcija koje su se odvijale u prošlosti ili drugih poslovnih događanja.⁹

Poduzeća imaju dva osnovna izvora financiranja; dugove (obveze) i glavnice. Obveze se razlikuju od vlasničke glavnice u nekoliko aspekata. Karakteristika po kojoj se najjasnije potraživanja kreditora razlikuju od vlasničke glavnice jest činjenica da sve obveze na kraju dospiju – odnosno potreno ih je platiti. Vlasnička glavnica ne dospijeva. Datum na koji se obveza mora platiti naziva se datum dospijeća¹⁰.

Uglavnom, sve obveze dospijevaju, a njihovi datumi dospijeća su različiti. Neke su obveze kratkog roka toliko da se čak plate prije nego financijski izvještaji dođu na stol korisnika. Nasuprot tome postoje i dugoročne obveze koje mogu dospijevati nakon što pređe nekoliko godina. Datumi dospijeća ključnih obveza mogu biti kritični čimbenik za solventnost poduzeća.

Davatelji posuđenog kapitala su kreditori poduzeća, a ne vlasnici. Kao kreditori, oni imaju financijska potraživanja prema poduzeću, ali oni obično nemaju pravo kontrolirati poslovanje. Njihova uloga može se mijenjati ugovorom, npr. kreditori ponekad zahtijevaju da im se osigura određena kontrola nad poslovanjem poduzeća, kao jedan od uvjeta davanja zajma. Također ugovorima se može zahtijvati kreditorova suglasnost glede dodatnog zaduživanja ili glede velikih kapitalnih izdataka.

Ako poduzeće prekine s poslovanjem i ode u likvidaciju kreditori su ti koji će se prvi naplatiti, prije nego se raspodijeli vlasnicima.

Ponekad zajmoprimac daje u zalog određenu imovinu kao kolateral zajma. Ako zajmoprimac ne vrati osigurani zajam, kreditor ima mogućnost da zapriječi pristup založnoj imovini.

⁹ Meigs, R.F., Meigs, W.B.: Računovodstvo, Mate d.o.o., Zagreb, 1999.godina, str. 512

¹⁰ Neke obveze dospijevaju na zahtijev, a to znači da se obveza mora platiti na zahtijev kreditora. S gledišta banke, čekovi na računima komitenata su obveze na zahtijev. Ove obveze mogu dospjeti u bilo koje vrijeme i mogu se prikazati kao kratkoročne.

Obveze koje nisu osigurane određenom imovinom nazivaju se opća kreditna zaduženja. Rokovi plaćanja općih kreditnih zaduženja različiti su, ovisno o prirodi obveze i uvjetima ugovora.¹¹

Većina se obveza iskazuje u definiranom iznosu, jasno utvrđenim ugovorom. Primjeri obuhvaćaju obveze za vrijednosne papire, obveze prema dobavljačima i obračunate rashode kao što su obveze za kamate i obveze za plaće. U nekim slučajevima iznos obveze se mora procijeniti na datum bilance.

Obveze klasificiramo kao kratkoročne i dugoročne.

Kratkoročna obveza je obveza koja je vezana za postojeće dugove koji se moraju podmiriti unutar istog vremenskog razdoblja koje se koristi kod definiranja tekuće imovine. Ostali kriteriji koje mora ispunjavati obveza da bi bila kratkoročna su:

- ❖ Dospijeva za podmirenje u roku unutar dvanaest mjeseci poslije datuma bilance
- ❖ Primarno se drži radi trgovanja
- ❖ Poduzetnik nema bezuvjetno pravo odgađati podmirivanje obveza za najmanje dvanaest mjeseci poslije datuma bilance¹²

Sve obveze koje ne udovoljavaju navedenim kriterijima svrstavaju se u dugoročne obveze.

U ovome slijedu potrebno je još navesti i objasniti pojmove financijske obveze, zakonske, izvedene i nepredviđene obveze.

Financijska obveza je svaka obveza koja je:

1. Ugovorna obveza da se :
 - ❖ Isporuči novac ili druga financijska imovina drugom poduzetniku
 - ❖ Razmijeni financijska imovina ili financijska obveza
2. Ugovor kojim će se podmirivati ili se može podmirivati vlastitim vlasničkim instrumentima poduzetnika¹³

¹¹ Meigs, R.F., Meigs, W.B.: Računovodstvo, Mate d.o.o., Zagreb, 1999.godina, str. 513

¹² Grupa autora: Primjena Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja s poreznim propisima, Rif, Zagreb 2008. god. str. 419

Zakonska obveza je obveza koja proizlazi iz:

- ❖ Ugovora
- ❖ Zakona
- ❖ Drugog djelovanja zakona

Izvedena obveza je obveza koja proizlazi iz djelovanja poduzetnika gdje poduzetnik putem prakse, publicitnih politika ili dovoljno određenih izjava pokazuje strankama da će prihvatiti odgovornost. Na temelju toga poduzetnik stvara opravdana očekivanja drugih stranaka da će odgovornost biti realizirana.

Nepredviđena obveza je moguća obveza koja je proizašla iz prošlih događanja čije će ostvarenje biti potvrđeno nastankom ili ne nastankom budućih poslovnih događanja koja nisu pod kontrolom poduzetnika.¹⁴

Obveze obuhvaćaju:

- ❖ obveze prema dobavljačima
- ❖ obveze prema zaposlenima
- ❖ obveze za predujmove
- ❖ tekuće porezne obveze
- ❖ obveze u svezi financijskog najma
- ❖ obveze u svezi zajedničke kontrolirane djelatnosti
- ❖ obveze u svezi zajedničke kontrolirane imovine
- ❖ financijske obveze
- ❖ rezerviranja
- ❖ nepredviđene obveze
- ❖ ostale obveze

U nastavku se obrađuje postupak priznavanja, mjerenja, prestanak priznavanja i objavljivanja obveza.

¹³ Ibidem

¹⁴ Grupa autora: Primjena Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja s poreznim propisima, Rif, Zagreb 2008. god. str. 420

3.1. PRIZNAVANJE OBVEZA

Obveza se priznaje kada je vjerojatno da će zbog podmirenja sadašnje obveze doći do odlijevanja resursa iz poduzetnika i kada se iznos kojim će se ona podmiriti može pouzdano izmjeriti.

Prema HSFI-u 13 ¹⁵ tekući porez za tekuće i prethodno razdoblje priznaje se kao obveza, u visini kojoj nije plaćen.

Na početku razdoblja najma financijski najam priznaje se kod najmoprimca kao imovina i obveze po fer vrijednosti iznajmljene nekretnine odnosno, ako je niže po sadašnjoj vrijednosti minimalnih plaćanja najma.

tnika i kada se iznos kojim će se ona podmiriti može pouzdano izmjeriti. Pothvatnikov udjel u zajedničkoj djelatnosti priznaje se kao imovina i obveza u svojem financijskom izvještaju. Pothvatnik je stranka u zajedničkom pothvatu i ima zajedničku kontrolu nad tim zajedničkim pothvatom.

U vezi svog udjela u zajednički kontroliranoj imovini poduzetnik priznaje u vlastitim financijskom izvještajima svoj dio u nastalim obvezama u svezi s zajedničkim pothvatom.

Poduzetnik će priznati financijske obveze kada prestane jedna od ugovorenih strana na koji se primjenjuju ugovoreni uvjeti.

Izdavatelj financijskih instrumenata kod početnog priznavanja klasificira instrument kao financijsku obvezu, financijsku imovinu ili vlasnički instrument.

Rezerviranje se priznaje kada:

- ❖ poduzetnik ima sadašnju obvezu kao rezultat prošlog događanja
- ❖ je vjerojatno da će podmirenje obveze zahtijevati odljev resursa
- ❖ se iznos obveze može pouzdano procijeniti

Nepredviđena obveza ne priznaje se nego se samo objavljuje u bilješkama.

Ako poduzetnik ima štetni ugovor, sadašnja obveza prema tom ugovoru treba se priznati i kao rezerviranje u visini gubitka.

¹⁵ Hrvatski standardi financijskog izvještavanja 13 - Obveze

3.2. MJERENJE

Tekuće porezne obveze za tekuća i ranija razdoblja treba mjeriti iznosom za koji se očekuje da će se platiti ili povratiti od porezne vlasti, primjenjujući porezne stope i porezne zakone koji su na snazi na datum bilance.

Iznos priznat kao rezerviranje treba biti najbolja procjena izdataka potrebnih za podmirivanje sadašnjih obveza na datum bilance.

Kod početnog priznavanja financijske obveze mjere se po fer vrijednosti. Ako poduzetnik ne naknadno ne mjeri financijske obveze po fer vrijednosti čija se promjena ne priznaje u računu dobiti i gubitka tada se pri početnom mjerenju priznavanja dodaju transakcijski troškovi.

Nakon početnog priznavanja poduzetnik treba mjeriti financijske obveze po amortiziranom trošku primjenom metode efektivne kamatne stope osim:

- ❖ financijskih obveza po fer vrijednosti čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka
- ❖ financijske obveze koje nastaju ako prijenos financijske imovine ne udovoljava zahtjevima prestanka priznavanja

Ostale obveze naknadno se mjere po fer vrijednosti.¹⁶

3.3. PRESTANAK PRIZNAVANJA

Obveza se prestaje priznavati ako je ona nestala, tj. ako je ona podmirena, istekla ili ako se vjerovnik odrekao svojih prava ili ih je izgubio.

3.4. OBJAVLJIVANJE

Poduzetnik treba u bilješkama objaviti sve značajne vrste obveza koje ne udovoljavaju kriterijima za priznavanje u bilanci.

¹⁶ www.rif-ri.hr

4. OBVEZE PREMA ZAPOSLENIMA

U strukturi obveza pojavljuju se i obveze prema zaposlenima koje su više poznate pod pojmom troškova osoblja, odnosno one predstavljaju troškove plaća i naknade plaća te troškove poreza, socijalnog i mirovinskog osiguranja ili kraće rečeno troškovi rada su vrsta troškova koja se posebno prati u svakom poduzeću.

Troškovi osoblja priznaju se u razdoblju u kojemu je radnik pružio uslugu rada poslodavcu, osim u slučajevima kada se, u skladu s zahtjevom HSFI 10 – Zalihe, uključuju troškove zaliha.

Priznavanjem rashoda za osoblje pojavljuje se istodobno s priznavanjem povećanja obveza prema zaposlenima.

Obveze poslodavca prema zaposlenima uređuju odredbe:

- ❖ Zakona o radu¹⁷ i brojnih drugih propisa kojima se uređuju prava i obveze iz radnog odnosa
- ❖ Kolektivnih ugovora koji obvezuju poslodavca
- ❖ Pravilnika o radu, kojeg su obvezni donijeti poslodavci koji zapošljavaju više od 20 radnika
- ❖ Ugovora o radu kojega poslodavac i radnik zaključuju prilikom zasnivanja radnog odnosa¹⁸

Navedeni izvori radnog prava utvrđuju obvezu poslodavca da radniku s kojim je zaključio ugovor o radu dade posao te mu za obavljeni rad isplati plaću.

Plaća se, u skladu s odredbama Zakona o radu, isplaćuje radnicima u novčanom obliku nakon obavljenog rada.

Osim u novcu, plaća se može ostvariti i u drugim oblicima.

Prema poreznim propisima, plaćom se smatraju i primici koje poslodavac daje radnicima u stvarima i uslugama, a koji imaju novčanu vrijednost te primici po osnovi naknada, potpora i nagrada isplaćeni iznad propisanih neoporezivih iznosa.

Uz plaću za obavljeni rad koja se ugovara u bruto iznosu, poslodavac radniku isplaćuje naknadu plaće za vrijeme kada ne radi zbog bolesti, godišnjeg odmora, blagdana, plaćenog dopusta, stručnog usavršavanja, i drugih opravdanih razloga.

¹⁷ Zakon o radu, NN 38/95, 54/95, 65/95 i 17/01

¹⁸ www.ijf.hr/porezni_vodič/2010.pdf

Plaća se isplaćuje u razdobljima koja ne smiju biti duža od mjesec dana. Ako odredbama kolektivnog ugovora ili ugovora o radu nije utvrđeno drugačije, plaća za prethodni mjesec isplaćuje se najkasnije do petnaestog dana u narednom mjesecu.

Prilikom isplate plaće ili naknade plaće poslodavac je dužan radniku uručiti obračun iz kojeg je vidljivo kako je utvrđen iznos bruto plaće, odnosno naknade plaće.

Utvrđeni iznos bruto plaće i naknade plaće koja tereti sredstva poslodavca, podliježe obvezi obračunavanja doprinosa za obvezna osiguranja, poreza na dohodak i prireza.

Za naknade plaća koja se ne isplaćuje na njegov teret nego na teret nadležnih institucija, poslodavac nema obvezu obračunavanja doprinosa za obvezna osiguranja, poreza na dohodak i prireza.¹⁹

Naknade plaće koja se isplaćuje na teret nadležnih državnih institucija ne predstavlja trošak za poslodavca.

4.1. OBRAČUN DOPRINOSA ZA OBVEZNA OSIGURANJA

Na samom početku potrebno je navesti razliku između poreza i doprinosa. Doprinosi imaju točno određenu namjenu što nije slučaj s porezima koji se uplaćuju u državnu blagajnu i tak kasnije se spoznaje koja će biti njihova namjena.

Prilikom obračuna plaća poslodavac, u skladu s odredbama Zakona o doprinosima za obvezna osiguranja²⁰, utvrđuje doprinose za obvezna osiguranja iz osnovice i doprinose za obvezna osiguranja na osnovicu.

1. Doprinosi za obvezna osiguranja iz osnovice su:

- ❖ doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti
- ❖ doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje koji se obračunava i plaća ako je radnik osiguran i u drugom stupu mirovinskog osiguranja

2. Doprinosi za obvezna osiguranja na osnovicu su:

- ❖ doprinos za obvezno zdravstveno osiguranje
- ❖ posebni doprinosi za zdravstveno osiguranje za slučaj ozljede na radu i profesionalnu bolest
- ❖ doprinos za zapošljavanje

¹⁹ Grupa autora: Primjena Hsfi-a s poreznim propisima, Rif, Zagreb 2008.godina, str.431

²⁰ Zakon o doprinosima za obvena osiguranja, Narodne novine, br. 147/02

- ❖ poseban doprinos za poticaje zapošljavanja osoba s invaliditetom

Osnovica za obračun je plaća koju poslodavac isplaćuje radnicima.

Poslodavac također utvrđuje iznose doprinosa za mirovinsko osiguranje pojedinačno, za svakog radnika. Osnovicu za obračun doprinosa na plaću čini ukupno isplaćena plaća svih radnika. Iz toga proizlazi da doprinose na plaću poslodavac ne obračunava pojedinačno po radniku, već propisane stope doprinosa na plaću primjenjuje na ukupnu masu bruto plaće svih radnika.

Prema odredbama Zakona o doprinosima za obvezna osiguranja, poslodavac doprinose za obvezna osiguranja uplaćuje istovremeno s isplatom plaće. Ako plaću ne isplaćuje redovito, dužan je doprinose za obvezna osiguranja obračunati i uplatiti do zadnjeg dana u mjesecu kada je dospjela isplata plaće, tj. obavezan je obračunate iznose doprinosa iz plaće i na plaću za prethodni mjesec uplatiti najkasnije do zadnjeg dana tekućeg mjeseca. Ako to ne obavi do navedenog roka poslodavac je dužan platiti zatezne kamate.

4.2. OBRAČUN POREZA NA DOHODAK

Porez na dohodak je porez koji pripada skupini izravnih poreza²¹ kojima se oporezuje dohodak građana što ga oni zarađuju tijekom godine. Porez se umanjuje za propisane troškove, olakšice i oslobođenja. Kod tako izračunatih stopa primjenjuju se progresivne stope poreza.²² U veljači građani ispunjavaju poreznu prijavu temeljem koje ili ostvaruju povrat u stanovitoj razlici ili moraju podmiriti veći iznos poreza po razlici u tom razdoblju.

U hrvatskom poreznom sustavu se primjenjuje Zakon o porezu na dohodak koji je donesen 1993. godine, međutim on je do danas modificiran i prilagođen suvremenim uvjetima oporezivanja te su 2000. i 2004. godine donesena dva Zakona o porezu na dohodak koji se i danas primjenjuju.

Obveznik poreza na dohodak je osoba koja ostvaruje dohodak, što znači da porez na dohodak plaćaju pojedinci a ne poduzeća. Taj pojedinac je osoba koja prima plaću,

²¹ Izravni porez je onaj porez koji se uplaćuje u državnu blagajnu od strane zaposlenika ili poslodavca, a oni se zaračunavaju u određenom postotku na dohodak ili imovinu i po pravilu se ne mogu prevaliti na drugoga.

²² Blažić, H.: Usporedni porezni sustavi: oporezivanje dohotka i dobiti, Ekonomski fakultet, Rijeka 2008.god., str.15

mirovinu ili autorski honorar, ostvaruje dohodak prodajom kuće ili najmom imovine, posjeduje obrt koji mu donosi dohodak i sl.

Porez na dohodak se naplaćuje iz šest izvora, a to su:

- ❖ nesamostalni rad
- ❖ samostalni rad
- ❖ imovina i imovinska prava
- ❖ kapital
- ❖ osiguranje
- ❖ i drugi dohodak²³

4.2.1. Dohodak od nesamostalnog rada

Dohodak od nesamostalnog rada predstavlja razliku između primitaka i izdataka. Pod primicima se podrazumjevaju plaće, mirovine i druga primanja u naravi koje je osoba ostvarila tijekom kalendarske godine. Primanja u naravi mogu biti ona koja radnik dobiva od poslodavca za davanje zgrada ili automobila na korištenje, nadoknada najamnine za stanovanje i dr.²⁴

Tako stečeni primici se ne oporezuju u tom iznosu već ih je potrebno umanjiti za propisane izdatke da bi se dobila osnovica za oporezivanje dohotka. Odbitke čine:

- ❖ uplaćeni doprinosi za mirovinsko osiguranje iz plaće
- ❖ uplaćene premije osiguranja tuzemnim osiguravateljima (životnog osiguranja, dopunskog i dodatnog zdravstvenog osiguranja te dobrovoljnog mirovniskog osiguranja)
- ❖ neoporezivi dio dohotka – osobni odbitak

Neoporezivi dio dohotka tj, osobni odbitak iznosi 1800 kn. Osobni odbici za svako dijete rastu po progresivnoj stopi kako je i prikazano u tablici broj 1.

²³ www.ijf.hr/porezni_vodič/2010.godine

²⁴ Ibidem

Tablica 1. Osobni odbici

Osobni odbici	Faktor	Mjesečna svota	Godišnja svota
Osnovni osobni odbaak	1,0	1.800 kn	21.600,00
Osobno odbaak umirovljenika		U visini mjesečne mirovine, najmanje 1800,00 kn, a najviše 3200,00 kn	U visini godišnje mirovine, najmanje 21.600,00, a najviše 38.400,00 kn
Uzdržavani član uže obitelji te bivši bračni drug koji za kojega se plaća alimentacija	0,5	900,00	10.800,00
Prvo dijete	0,5	900,00	10.800,00
Drugo dijete	0,7	1.260,00	15.120,00
Treće dijete	1,0	1.800,00	21.600,00
Četvrto dijete	1,4	2.520,00	30.240,00
Peto dijete...	1,9	3.420,00	41.040,00
Porezni obveznik i svaki uzdržavani član uže obitelji i svako dijete, ako su osobe s invaliditetom	0,3	540,00	6.480,00
Porezni obveznik i svaki uzdržavani član obitelji sa stopom invaliditeta od 100% ili ako ima tuđu pomoć i njegu	1,0	1.800,00	21.600,00

Izvor: izrada studenta prema podacima sa stranice www.porezna-uprava.hr

U tablici su prikazani faktori odbitka i njihov način izračunavanja kao i mjesečni te godišnji iznosi odbitka.

Na dobivenu osnovicu, koju dobijemo postupkom koji smo već prije opisali, primjenjuju se porezne stope. Od 01.07.2010. godine su na snazi tri porezne stope i to od 12, 25 i 40% u zamjenu za stare koje su se do tada koristile. Sve je detaljnije navedeno u tablici koja slijedi.

Tablica 2. Porezne stope (mjesečno) koje se primjenjuju na oporezivi dio dohotka

Porezna stopa	Porezna osnovica mjesečno do 01.07.2010. godine	Porezna stopa	Porezna osnovica mjesečno od 01.07.2010. godine
15%	do 3.600,00 kn 2 x 1.800,00 kn	12%	do 3.600,00 kn 2 x 1.800,00
25%	na idućih 5.400,00 kn od 2 do 5 x 1.800,00 kn	25%	na idućih 7.200,00 kn od 2 do 6 x 1.800,00 kn
35%	na idućih 16.200,00 kn od 5 do 14 x 1.800,00 kn	40%	iznad 10.800,00 kn 6 x 1.800,00 kn
40%	iznad 25.200,00 kn 14 x 1.800,00 kn		

Izvor: izrada studenta prema podacima sa stranice www.poslovni.hr

Kao što je i bilo rečenu u tablici jse prikazane porezne stope i osnovica na koju se primjenjuju te stope. Vidljivo je da je do promjene došlo u vezi s prvom stopom koja je prije, ne baš tako davno, iznosila 15%, a sada je smanjena na 12%, te je također primjetno da je stopa od 35% ukinuta. Do ovakvih mjera je došlo zbog općepoznate situacije u svijetu pa tako i kod nas, svjetske krize. Vladine namjera s ovakvom politikom oporezivanja dohotka je da se smanje porezni nameti prema siromašnjijima i da se povećaju porezna davanja bogatijih, u ovom slučaju se bogatstvo gleda kroz visinu ostvarene plaće.

Kasnije u nastavku rada opisat će se računovodstvo obveza na primjeru poduzeća „Grenko d.o.o“, a u skladu s time u tom dijelu će se napraviti i konkretan primjer obračuna plaće.

Također na obračunati porez na dohodak se još obračunava i prirez kojemu se pripisuje definicija poreza na porez, odnosno on se plaća povrh poreza na dohodak. Prirez služi za financiranje lokalne samouprave, čiju visinu sukladno Zakonu o financiranju jedinica lokalne i područne samouprave određuje lokalna vlast.

Kako obveza plaćanja poreza na dohodak i prireza dospijeva u trenutku isplate plaće, ako plaća za određeni mjesec nije isplaćena, nije dospjela obveza plaćanja poreza na dohodak i prireza.

Općine i gradovi mogu uvesti prirez porezu na dohodak, i to :

- ❖ Općine po stopi od 10%
- ❖ Grad s manje od 30.000 stanovnika po stopi od 12%
- ❖ Grad s više od 30.000 stanovnika po stopi od 15%
- ❖ Grad Zagreb po stopi od 30% .²⁵

Važeće stope prireza kreću se u postotku od 1 do najviše 18% u Zagrebu.

Slijedeća tablica prikazuje način obračuna plaće.

Tablica 3. Obrazac obračuna plaće

Red.br.	Opis
1.	Bruto plaća
2.	Doprinosi iz plaće - I. Stup mirovinskog osiguranja (15% X bruto plaća) - II. Stup mirovinskog osiguranja (5% X bruto plaća)
3.	Dohodak (red.br.1. – red.br. 2.)
4.	Osobni odbitak (1.800 X faktor osobnog odbitka)
5.	Porezna osnovica
6.	Porez: 12%, 25% ili i 40% x red.br.5
7.	Prirez (ukuono porez x stopa prireza)
8.	Porez i prirez ukupno
9.	Neto plaća (red.br.1 – red.br.2.-red.br.8.)
10.	Doprinosi na plaću -za osnovno zdravstveno osiguranje (red.br.1. x 15%) -za ozljedu na radui profesionalnu bolest (red.br.1.x0,50%) -za zapošljavanje (red.br.1.x1,70%)

Izvor: izrada studenta prema podacima iz knjige: Grupa autora;Računovodstvo trgovačkih društava uz primjenu MSFI/MRS i poreznih propisa, Zagreb, 2006.god., str.437

²⁵ www.ijf.hr

U tablici je prikazan model izračuna plaća, svih doprinosa na i iz plaće te odbitaka, poreza i prireza, odnosno prikazan je način dolaska od osnovice u bruto iznosu do neto plaće koja se stvarno isplaćuje radniku.

4.2.2. Dohodak od samostalnog rada

Samostalnom se djelatnošću smatraju sve djelatnosti koje imaju obilježja samostalnosti, a cilj joj je trajno stjecanje dohotka.

Dohodak od samostalne djelatnosti čine:

- ❖ Dohodak od obrta
- ❖ Dohodak od slobodnih zanimanja
- ❖ Dohodak od poljoprivrede i šumarstva

Dohodak se utvrđuje na temelju razlike između primitaka i izdataka.²⁶

Nakon oporezivanja i zaračunavanja određene stope prireza, ne završava porezna obveza već se ona konačno utvrđuje godišnjom poreznom prijavom.

5. OSTALE POREZNE OBVEZE

U ovom poglavlju pobliže će se objasniti obveze za porez na dobit, porez na dodanu vrijednost, prilikom isporuke dobara i usluga te obveze PDV-a pri uvozu dobara.

5.1. Obveze za porez na dobit

Obveznik poreza na dobit je:

- ❖ Trgovačko društvo i druga pravna osoba koja je hrvatski rezident
- ❖ Tuzemna poslovna jedinica inozemnog obveznika tj. onoga tko nema sjedišta u RH
- ❖ Fizička osoba koja ostvaruje dohodak ako izjavi da će plaćati porez na dobit umjesto porez na dohodak

²⁶ www.ijf.hr/porezni_vodič/2010.godine

- ❖ Fizička osoba koja ostvaruje dohodak od obrta i drugih s obrtom izjednačenih djelatnosti
 - Ako je u prethodnom poreznom razdoblju ostvarila ukupni primitak veći od 2.000.000,00 kuna
 - Ako je u prethodnom poreznom razdoblju ostvarila dohodak veći od 400.000,00 kuna
 - Ako ima dugotrajnu imovinu u vrijednosti većoj od 2.000.000,00 kuna
 - Ako u prethodnom poreznom razdoblju zapošljava više od 15 radnika.²⁷

Porezna osnovica je dobit utvrđena prema računovodstvenim propisima kao razlika između prihoda i rashoda navedenih u financijskim izvješćima ostvarenih tijekom porezne godine koja je kalendarska godina. Takva dobit se povećava i smanjuje za prihode i rashode što se priznaju u porezne svrhe.

Za rezidenta poreznu osnovicu čini dobit ostvarena u Hrvatskoj i inozemstvu, dok za nerezidenta poreznu osnovicu čini dobit ostvarena samo u Hrvatskoj.

Zakon definira stavke koje smanjuju odnosno povećavaju dobit. Odnosno, za potrebe oporezivanja propisuju se određeni prihodi i rashodi koji utječu na određivanje osnovice poreza na dobit.

Stavke koje umanjuju ili uvećavaju dobit mogu biti stalne ili privremene.

5.1.1. Stalne razlike između računovodstvene dobiti i porezne osnovice

Nastaju u slučaju kad je u prihode uključen iznos koji je već bio oporezovan.

Polazna veličina se pri utvrđivanju porezne osnovice umanjuje za prihode od dividendi i udjele u dobiti upravo iz razloga što su te dvije stavke nastale rasporedom dobiti nekog drugog društva, poreznog obveznika, te je porez na dobit već plaćen kod isplatitelja dividende, odnosno udjela u dobiti.

²⁷ Grupa autora: Primjena Hrvatskih standarda fin izvještavanja s poreznim propisima, Zagreb, 2008. str. 449

Nakon korekcije polazne veličine rezultata poslovanja utvrđenog u računovodstvu za iznos stalnih razlika kod prihoda, a u cilju utvrđivanja porezne osnovice, potrebno je izvršiti usklađenja koja su rezultat trajno porezno nepriznatih rashoda.

Ovo se provodi na način da se na polaznu veličinu dodaju trajno porezno nepriznati rashodi:

- ❖ 70% troškova reprezentacije
- ❖ 30% troškova, osim troškova osiguranja i kamata, nastalih u svezi s vlastitim ili unajmljenim motornim vozilima ili drugim sredstvima za osobni prijevoz
- ❖ troškovi koji se odnose na privatni život dioničara i članova društva te zaposlenika, uključujući i pripadajući porez na dodanu vrijednost
- ❖ skrivene isplate dobiti
- ❖ troškovi prisilne naplate poreza ili drugih davanja
- ❖ kazne koje izriču mjerodavna tijela
- ❖ zatezne kamate između povezanih osoba
- ❖ povlastice i druge oblike imovinske koristi dane fizičkim ili pravnim osobama da nastane odnosno ne nastane određeni događaj
- ❖ darovanja u iznosu većem od 2% prihoda ostvarenog u prethodnoj godini
- ❖ kamate koje nisu porezno priznati rashod prema odredbama Zakona
- ❖ sve druge rashode koji nisu izravno u svezi s ostvarivanjem dobiti²⁸

U trajno porezno nepriznate rashode ubraja se i amortizacija za osobne automobile i druga sredstva za osobni prijevoz na dio troška nabave iznad 400.000,00 kuna, osim ako sredstvo služi isključivo za obavljanje registrirane djelatnosti.

5.1.2. Privremene razlike između računovodstvene dobiti i porezne osnovice

U financijskim izvještajima poreznih obveznika u Hrvatskoj vremenske razlike mogu nastati temeljem slijedećih rashoda:

- ❖ vrijednosnog usklađenja zaliha
- ❖ vrijednosnog usklađenja financijske imovine

²⁸ Grupa autora: Primjena Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja s poreznim propisima, Rif, Zagreb, 2008. god., str. 451

- ❖ vrijednosnog usklađenja potraživanja
- ❖ rezerviranja
- ❖ amortizacije dugotrajne imovine²⁹

5.2. Obveze za porez na dodanu vrijednost

Dodana vrijednost je vrijednost koju proizvođač dodaje na inputima prije nego što ih proda kao nove proizvode ili usluge.

Opća stopa PDV-a u Hrvatskoj iznosi 23% od 01.08.2009. godine a do tada je iznosila 22%.

Porez na dodanu vrijednost sukladno članku 2. Zakona o porezu na dodanu vrijednost plaća se:

1. na isporuku svih vrsta dobara i sve obavljene usluge u tuzemstvu uz naknadu
2. na vlastitu potrošnju kojom se smatra:
 - izuzimanje dobara odnosno korištenje usluga svog poduzeća za privatne potrebe
 - stvaranje rashoda po osnovi reprezentacije i korištenja osobnih automobila i drugih sredstava za osobni prijevoz koji se ne mogu odbiti pri oporezivanju dobiti
 - amortizacija na iznos troška nabave iznad 400.000 kn za osobne automobile i druga sredstva za osobni prijevoz nabavljene poslije 1.1.2005.
3. na isporuke bez naknade bez obzira na to kome su učinjene
4. na uvoz dobara u tuzemstvo

Porezni obveznik je dužan na računu posebno iskazati iznos poreza na dodanu vrijednost, a ako isporučuje dobra ili obavlja usluge koje su oslobođene poreza na dodanu vrijednost to svakako treba naglasiti.

Obveza poreza na dodanu vrijednost za obračunsko razdoblje iskazuje se u prijavi poreza na Obrascu PDV, koji porezni obveznik treba predati Poreznoj upravi do zadnjeg dana u tekućem mjesecu po proteku obračunskog razdoblja.

Pri uvozu dobara porez obračunava i naplaćuje carinarnica koja provodi carinski postupak zajedno s obračunom i naplatom carine, prema propisima o naplati carinskog duga.

²⁹ Ibidem

Za primljene predujmove porezna obveza za porez na dodanu vrijednost nastaje istekom obračunskog razdoblja u kojem su naplaćene.

Ako domaćem poduzetniku uslugu obavi poduzetnik sa sjedištem u inozemstvu, domaći je poduzetnik obavezan obračunati i platiti PDV na uslugu stranog poduzetnika, ako se radi o usluzi koja se temeljem odredbi o mjestu oporezivanja oporezuje u Hrvatskoj.

Stalni porezni obveznik mora za obračunsko razdoblje utvrditi obvezu poreza na dodanu vrijednost i iskazati je u prijavi poreza na dodanu vrijednost.

Ako je porez po obavljenim isporukama veći od iznosa pretporeza u primljenim isporukama, iskazuje se obveza za uplatu i obrnuto, ako je iznos pretporeza veći od iznosa obveze, iskazuje se pravo na povrat poreza.

6. OSTALE OBVEZE PODUZEĆA

Trgovačko društvo nerijetko za obavljanje različitih poslova angažira **fizičke osobe bez zasnivanja radnog odnosa**, sklapajući s tim osobama ugovor o djelu ili neki drugi imenovani ili neimenovani ugovor.³⁰

Ugovorom o djelu se izvođač obvezuje obaviti za naručitelja određeni posao, a naručitelj se obvezuje isplatiti mu odgovarajuću naknadu.

Ugovor o djelu ne mora biti u pisanoj formi. Pravno je valjan i usmeni dogovor stranaka o izvršenju nekog djela.

Stranke ugovora o djelu slobodno ugovaraju iznos naknade za rad po ugovoru o djelu, osim ako naknada nije određena tarifom ili drugim obveznim aktom.

Prema propisima o oporezivanju dohotka, svi troškovi koje na temelju ugovora o djelu za izvršitelja snosi naručitelj posla, sastavni su dio naknade i oporezuju se prema jednakim pravilima kao i sama naknada za obavljeni posao.

Naknada za rad po ugovoru o djelu se prema propisima o oporezivanju dohotka i propisima o doprinosima za obvezna osiguranja, smatra primitkom od drugog dohotka.

Drugi dohodak je svaki primitak koji podliježe plaćanju poreza na dohodak, a ostvaren je izvan radnog odnosa ili izvan registrirane djelatnosti za koju se vode propisane poslovne knjige.³¹

³⁰ Grupa autora: Primjena Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja s poreznim propisima, Rif, Zagreb, 2008. god., str. 442

³¹ www.ijf.hr/porezni_vodič/2010.godine

Isplatitelj drugog dohotka je obavezan pri isplati drugog dohotka obračunati i uplatiti doprinose za obvezna osiguranja i porez na dohodak po odbitku.

U trenutku isplate se obračunavaju i plaćaju dva obvezna doprinosa:

- doprinos za mirovinsko osiguranje po stopi od 20%
- doprinos za osnovno zdravstveno osiguranje po stopi od 15%

Osim obveze za doprinose, isplatitelj je pri isplati drugog dohotka dužan ustegnuti i obračunati porez na dohodak po odbitku, po stopi od 25% i možebitni prirez porezu na dohodak.³²

Dugoročna rezerviranja su specifična obveza neodređenog vremena ili/i iznosa te ih treba razlikovati od drugih obveza u financijskim izvještajima.

Rezerviranja se mogu grupirati u slijedeće skupine:

- ❖ štetni ugovori (neizbježni troškovi ispunjenja obveza prema tom ugovoru prelaze ekonomske koristi koje se očekuju)
- ❖ restrukturiranje:
 - a) prodaja ili napuštanje proizvodne linije
 - b) zatvaranje poslovnih lokacija u zemlji
 - c) promjene u strukturi menadžmenta
 - d) temeljne reorganizacije

Rezerviranja treba priznati samo kada su ispunjeni slijedeći uvjeti:

- ❖ subjekt ima sadašnju obvezu kao rezultat prošlog događanja
- ❖ je vjerojatno da će podmirenje obveze zahtijevati odljev resursa koji utjelovljuju ekonomske koristi
- ❖ se iznos obveze može pouzdano procijeniti³³

Iznos koji se priznaje kao rezerviranje treba biti najbolja procjena izdataka potrebnih za podmirivanje sadašnje obveze na datum bilance.

Isto tako, rezerviranja treba iskorištavati samo za izdatke za koje je rezerviranje izvorno priznato.

Rashodi nastali temeljem rezerviranja nisu porezno priznati pri utvrđivanju porezne osnovice, osim u slučaju rezerviranja:

³² Ibidem

³³ Grupa autora: Primjena Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja s poreznim propisima, Rif, Zagreb, 2008. god., str. 467

- ❖ za rizike i troškove na temelju zakona ili drugog propisa i rezerviranja koja su uvjetovana ugovorima
- ❖ kod banaka za rizike od potencijalnih gubitaka koji se priznaju kao rashod u obračunanoj svoti, ali najviše do visine koju određuju propisi HNB-a
- ❖ kod osiguravajućih društava koja se obvezatno formiraju u skladu sa zakonom koji uređuje osiguranje, a priznaju se kao rashod u obračunanim iznosima, ali najviše do gornje granice u skladu sa zakonom koji uređuje osiguranje

Ukidanje ili upotreba rezerviranja priznaje se na način da se prihodi izuzmu i rashodi priznaju tako da u poreznu osnovicu nisu ponovno uključeni prihodi i rashodi koji su prethodno povećavali ili smanjivali poreznu osnovicu.

Prema standardima evidentiraju se i obveze u svezi **financijskog najma** (ili najma kapitala). Na ovom mjestu iskazat će se obveze kod najmoprimca ali i određene obveze (obveze s osnove PDV-a) kod najmodavca.³⁴

Kada se transakcijom najma transferira vlasništvo i svi rizici koje nosi vlasništvo s najmodavca na najmoprimca tada je riječ o financijskom najmu.

Ako najam ispunji barem jedan od slijedeća 4 kriterija može se kvalificirati kao financijski najam:

1. najmom se prenosi vlasništvo iznajmljene imovine na najmoprimca do kraja razdoblja najma
2. najam sadrži opciju pogodbene kupovne cijene
3. vrijeme najma jednako je 75 posto ili više od preostalog procijenjenog ekonomskog vijeka iznajmljene imovine
4. sadašnja vrijednost minimalnih isplata najamnine od početka najma je najmanje 90 posto od tržišne vrijednosti i iznajmljene imovine u trenutku najma

U računovodstvu najmoprimca evidentira se najam kapitala na početku najma po nižoj vrijednosti između tržišne (fer) vrijednosti iznajmljene imovine i sadašnje vrijednosti isplata najamnine. Najam kapitala najmoprimac evidentira na dugovnoj strani konta dugotrajne imovine ovisno o vrsti unajmljene imovine, a za isti iznos potražuje konto dugoročnih obveza.

³⁴ Grupa autora: Primjena Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja s poreznim propisima, Rif, Zagreb, 2008. god., str. 475

Vrednovanje najma kod najmoprimca vrši se na sljedeći način:

Vrednovanje unajmljene imovine i pripadajućih obveza na početku imovine je jednako periodičnim isplate najamnine puta sadašnja vrijednost od n isplata uz i kamatnu stopu.

❖ **Najam kao izravno financiranje**

Najam je kao izravno financiranje ukoliko najmodavac nije profitno orijentiran proizvođač ili prodavalac (diler).

Preciznije, to je ona situacija kod koje je trošak nabave jednak tržišnoj cijeni na početku najma.

Tipično poduzeće koje se bavi najmom odnosno lizingom kao izravnim financiranjem je ono koje kupuje sredstva za najam, a ne za ponovnu prodaju.

❖ **Najam kao prodaja**

Temeljna razlika između najma kao izravnog financiranja i najma kao prodaje sastoji se u tome što proizvođači i dileri kao najmodavci putem prodajnog tipa najma na početku najma priznaju prihode ili rashode ovisno o odnosu tržišne cijene i troškova nabave iznajmljenog sredstva.

7. RAČUNOVODSTVO OBVEZA U PODUZEĆU „Grenko d.o.o.“

Teorijska razrada teme ovoga rada , u nastavku se potkrepljuje primjerom računovodstva obveza u građevinsko – prijevozničkom poduzeću „Grenko d.o.o.“. Tvrtka u dosadašnjem poslovanju stvara samo kratkoročne obveze.

Spomenuto poduzeće ima sjedište na Viškovu, Ilovica 13, posluje kao poduzeće s osnovnim djelatnostima prijevoza i veleprodaje, mada je poduzeće registrirano za obavljanje 110 djelatnosti ove su mu najčešće. Također ponekad obavlja poslove vezane za građevinu, uvoz, izvoz i druge.

Djelatnost poduzeća „Grenko d.o.o.“ započelo se obavljati 2000. godine kao obrt, a tek prošle, 2010. godine je registrirano kao društvo s ograničenom odgovornošću. Razlog prelaska sa obrta u d.o.o. je prije svega zbog povoljnijeg poreznog statusa, ali još nekih od razloga kao što su:

- ❖ želja za proširenjem poslovanja
- ❖ postupno povećanje broja zaposlenih
- ❖ manji iznos obveza nego kod obrtništva i dr.

Za obavljanje prethodno navedenih poslova koriste se dva kamiona, dva viljuškara i dizalica, a sve je to u vlasništvu same tvrtke u kojoj je zaposleno troje djelatnika.

Knjigovodstvo poduzeća se vodi prema RRIF-ovom kontnom planu.

Budući da je rad koncipiran uglavnom na obveze prema zaposlenima te porezne obveze u ovom dijelu će se više pozornosti obratiti na te obveze.

U prilogu se nalazi primjer obračunske liste za isplatu plaće – naknade plaće koji dokazuje da se koristi prije spomenuti okvir za obračun plaća. Vidljivo je da se izdvaja 20% iz osnovice bruto plaće, koja je ovdje minimalna zakonom propisana u iznosu od 2.820,00 kuna, te da radnik nema uzdržanih članova. Može se primjetiti da se koristi porezna stopa od 12%, dok od 25% nije moguće koristiti jer je porezna osnovica svega 456, 00 kuna. Na to se još i plaća stopa prireza koja za grad Rijeku iznosi 12%. Konačnim izračunima dobije se neto svota na koju se još dodatno plaćaju i doprinosi na plaću u kumulativnom postotku od 17,20% vrijednosno 485,04.

Knjiženje se provodi na analitičkim kontima razreda 4 koji se terete za određene iznose dok se odobravaju računi razreda 2. Po isplati plaće razred 2 se izravna s određenim iznosima na dugovnoj strani.

Druga stavka obveza koja se detaljnije promatra je obveza za porez na dobit. Također u prilogu postoji kopija originala obrasca prijave poreza na dobit koja pokazuje da je poduzeće ostvarilo gubitak u visini od 60.421,61 kunu, budući da nema nikakvih stavaka koje povećavaju ili smanjuju dobit postoji samo takav iskazan rezultat kao razlika prihoda i rashoda u obračunskoj godini, tj. kalendarskoj godini. Uz navedenu prijavu još se prilaže i račun dobiti i gubitka na kojemu se potvrđuje iznos u prijavi poreza na dobit, kao iznos dobiti ili gubitka. Razlog zašto poduzeće ostvaruje gubitak je vjerojatnost da je novim proširenjem počelo više ulagati u poslovanje. Upravo to početno ostvarenje gubitka koje se provlači kroz nekoliko prvih godina je karakteristika

malih poduzeća, ali danas je to karakteristika općenito svih poduzeća jer je podosta komplicirana situacija na tržištu.

Na kraju je još priložena bilanca sintetike na dan 31.12.2010. godine gdje se mogu iščitati vrijednosti obveza poduzeća, odnosno kratkoročnih obveza za prethodnu godinu. Kako je poduzeće tek prošle godine prešlo s poslovanja kao obrt na d.o.o., bilancu zaključno sa 31.12.2010. godine nije bilo potrebno prilagati zato što nije postojalo prethodno stanje već su promjene koje su se dogodila u toj godini odrazile na početno stanje bilance od ove godine.

Iz bilance je prepoznatljivo da osim ovih vrsta obveza postoje još i druge, a najveći iznos u bilanci zauzimaju obveze prema dobavljačima i ostale razne obveze. Obveze prema dobavljačima variraju i uvelike ovise o ulazu robe, kao i o samom poslovanju poduzeća. Pod ostalim raznim obvezama se podrazumijevaju pozajmice koje se koriste za pokriće likvidnosti.

Kako se ne radi o proizvodnom poduzeću je obveznik poreza na dodanu vrijednost o kojemu je bilo riječi, njega napominjem zato što i on čini pozamašnu vrijednost obveza. Ostale obveze su za turističku zajednicu, obveze za članarinu komori itd., kako je već i samo vidljivo.

8. ZAKLJUČAK

Kao što je u uvodu bilo naznačeno glavni cilj je bio objasniti pojam obveza s računovodstvenog i pravnog aspekta, te sve pojedinosti vezane uz obveze. Detaljnije su razjašnjene obveze za zaposlene i porezne obveze koje čine i najveći dio obveza u promatranom poduzeću.

Mala i srednja poduzeća su vrlo važna za gospodarstvo jer prema statističkim podacima čine više od 95% svih poduzeća u gospodarstvu zemlje. Ne samo da ih ima više u odnosu na velika poduzeća već zapošljavaju kumulativno više radnika i ostvaruju veću dobit. Analogno tome i obveze takvih poduzeća su od popriličnog značaja ne samo za pojedinca već za širu društvenu zajednicu.

Bitno je zapamtiti da obveze kako god da ih se gleda, pravno ili računovodstveno, predstavljaju dužnost da se nešto u određenom roku i na određeni način izvrši. Dok to kod pravne obveze znači da dolazi do stvaranja obveznog odnosa među strankama, zbog kojega jedna strana mora nešto izvršiti ili predati drugoj strani, kod računovodstvene obveze se isključivo radi o odljevu sredstava kojima se podmiruje postojeća obveza.

Konstantno su promatrane kratkoročne obveze, ali to ne znači da dugoročnih obveza nema. Međutim od spomenutih kratkoročnih obveza najznačajnije su obveze vezane za plaće i naknade plaća te porezne obveze prema državi. Prema priloženim dokumentima vidljivo je da su te obveze dominantne u promatranom poduzeću kao primjeru malog i srednjeg poduzeća.

Potrebno je i napraviti i zapamtiti razliku između poreza i doprinosa kod obračuna plaće. Porezi koji se plaćaju odlaze u državnu blagajnu i ne zna se točno za koju će namjenu biti, a kod doprinosa se to točno zna.

Važnu ulogu igraju i obveze prema dobavljačima te ostale obveze poduzeća.

Na kraju se može utvrditi da su obveze stvarno važne, a naručito ih je važno podmirivati na vrijeme jer što god je određena obveza starija to je gora i postaje sve veća. Svatko, pa i poduzeće treba obveze podmirivati po važnosti, a to je najprije domovini, pa prijateljima, roditeljima i svima ostalima.

LITERATURA

Knjige:

1. grupa autora: Primjena Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja s poresnim propisima, naklada Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2008. godine
2. grupa autora: Računovodstvo trgovačkih društava uz primjenu MSFI/MRS i poreznih propisa, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2006 godine
3. Žager, K., Smrekar, N., Oluić A.,: Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, mikrorad d.o.o., Zagreb 2009. Godine
4. Safret M.: Knjigovodstvo s bilanciranjem 2, Školska knjiga d.d., Zagreb, 1997
5. Gorenc, V., Frančić, D.,: Osnove trgovačkog prava, školska knjiga, Zagreb, 2006. Godine
6. Blažić, Helena: Usporedni porezni sustavi : oporezivanje dohotka i dobiti, Ekonomski fakultet, Rijeka, 2006. Godine
7. Meigs, R.F., Meigs, W.B.; Računovodstvo, Mate d.o.o, Zagreb 1999. godine

Ostali izvori:

1. Opći porezni zakon, NN 147/08
2. Zakon o porezu na dohodak, NN 177/04 i 73/08
3. Zakon o porezu na dobit, NN 177/04, 90/05, 57/06 i 146/08
4. Zakon o doprinosima za obvezna osiguranja, NN 147/02., 175/03. i 177/04
5. www.ijf.hr
6. www.porezna-uprava.hr
7. www.mfin.hr
8. www.poslovni.hr
9. www.rif.ri.hr

POPIS TABLICA

Tablica 1. Osobni odbitak.....	17
Tablica 2. Porezne stope(mjesečno) koje se primjenjuju na oporezivi dio dohotka ...	18
Tablica 3. Obrazac obračuna plaće	19

POPIS PRILOGA

Obračunska isprava za isplatu plaće
Prijava poreza na dobit
Bilanca stanja

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam završni rad s naslovom **RAČUNOVODSTVO OBVEZA** izradila samostalno pod voditeljstvom doc. dr. sc. Vašiček, Davor; primjenjujući metodologiju znanstveno-istraživačkog rada i koristeći literaturu koja je navedena u popisu literature. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u završnom radu, na uobičajen način citirala sam i povezala fusnotama s korištenim bibliografskim jedinicama. Rad sam izradila u skladu s nacionalnim i međunarodnim normama o autorskom radu ili djelu. Rad je pisan u duhu hrvatskog jezika.

Student:

Daria Maravić